

Inventarisatie van zijlichten in de Amsterdamse Binnenstad 2024

Wanneer spreken we van een zijlicht?

Een zijlicht zit naast de deur waarmee men toegang heeft tot een woonhuis of een pand met een andere bestemming¹. Het gaat om smalle verticaal langwerpige vensters. Ze zijn bedoeld om daglicht te brengen in de ruimte direct achter die toegangsdeur. In sommige gevallen kunnen ze ook open en dienen dan als mogelijkheid die ruimte te ventileren. Daarnaast zijn ze vaak bedoeld om de toegang en daarmee de gevel te verfraaien. De vensters van panden waarvan de onderpui voor een belangrijk deel uit vensters bestaat, zoals die met een houten onderpui en een voorhuis, zijn buiten deze inventarisatie gebleven. Het gaat om smalle vensters. Dat betekent dat ook vensters direct naast de voordeur die (vrijwel) even breed zijn als de andere vensters op dezelfde verdieping, niet mee doen in deze inventarisatie.

Zijlichten bevinden zich naast de toegang tot het pand. Dat kan op de volgende manieren.

1. De voordeur bevindt zich achter de verhoogde stoep, die toegang geeft tot de beletage.
2. De toegang is op straatniveau.
3. Wanneer de oorspronkelijke verhoogde stoep is verwijderd wordt het huis ontsloten via het souterrain. Dat bevindt zich vaak enkele treden onder straatniveau.
4. Naast de toegang via de verhoogde stoep is er vaak een afzonderlijke voordeur waarmee het souterrain wordt ontsloten. Ook daar bevinden zich in enkele gevallen zijlichten.

In het Amsterdamse wordt het begrip 'stoep' gebruikt voor de verhoogde ingang boven een souterrain. Dat kan verwarring geven. Ook als die verhoogde entree verwijderd is resteert een stoep, nl. een smalle strook privé grond langs de gevel. Na verwijdering wordt die privé strook vaak gemarkeerd met natuurstenen palen. In het vervolg wordt met 'stoep' de verhoogde ingang bedoeld.

Categorieën

We onderscheiden drie soorten zijlichten.

1. Zijlichten die zijn gemaakt door de deuroplijsting of het kozijn naast de deur te doorboren, zodat er aan weerszijden een *sleufvormige opening* ontstaat. Daarin komt een glazen raam, dat vast of draaibaar is gemonteerd. Aan de binnenzijde vinden we vaak deurtjes of luikjes, waarmee inkijk kan worden geblokkeerd. Aan de buitenzijde is in een aantal gevallen een metalen hekwerkje aangebracht. Die hebben in Amsterdam opvallend vaak de vorm van een gesnoeide tak.



¹ De Rijksdienst voor het Erfgoed maakt een onderscheid tussen woonhuizen en ruim 20 andere categorieën van gebouwen. Daarbij geldt de oorspronkelijke bestemming van het monument. In de loop van de tijd veranderden woningen in kantoren en omgekeerd. In de Amsterdamse Binnenstad zijn vrijwel alle oorspronkelijke pakhuisen als appartementen in gebruik. In deze inventarisatie zijn gebouwen als kantoor ontworpen en vaak ook nog als zodanig in gebruik, meegenomen. Dat zijn er maar vijf. De rest valt binnen de door de Rijksdienst gebruikte categorie woonhuis.



2. Naast het kozijn waarin de voordeur draait treffen we aan één of beide kanten een smal kozijn waarin een raam dat vaak vast is gemonteerd. In een aantal gevallen kan het onderste deel van het raam omhoog worden geschoven. Wanneer het om een enkel smal venster gaat kan dat meestal draaibaar open. Soms zijn de zijlichten even hoog als de voordeur. In veel gevallen beslaan ze de bovenste helft van de voordeur.



3. Naast de deuromlijsting zijn afzonderlijke smalle, verticale vensters in de muur van de voorgevel aangebracht. In enkele gevallen betreft het een enkel venster. Vooral bij brede panden zitten ze symmetrisch aan beide zijden van de voordeur.



De inventarisatie die hieronder begint bevat in een aantal gevallen ook thans verdwenen zijlichten. De huidige vorm van de deuromlijsting doet soms vermoeden dat die er eerder wel waren. Wanneer met oude archiefbeelden het vroegere bestaan kan worden aangetoond wordt het adres cursief weergegeven.

Aan het einde van de inventarisatie zijn enkele panden opgenomen met vensters naast de voordeur, die we niet tot zijlichten willen rekenen. De motivatie daarvoor wordt vermeld.

Amstel 336



Achter de sleuven nu vast glas. In de jaren vijftig van de vorige eeuw weer hersteld. Hekjes als gesnoeide tak. De 4 panden 332 tot en met 338 zijn eind 17^e eeuw gebouwd met dezelfde halsgevels, gedeelde scheidingsmuren en goten. Het zijn zgn. tweelingpanden, waarbij elke tweeling een gezamenlijke



toegang naar de tweede verdieping en zolders had. Er zijn stevige aanwijzingen dat de nummers 332, 334 en 338 ook zijvensters hadden. Op foto's van voor 1866 (demping Amstelgrachtje) zijn zijvensters in nr. 338 zichtbaar. De kozijnen van 332 en 334 klinken op die plekken hol. Daarachter zijn de openingen in de kozijnen dichtgemaakt.



Binnenkant 17



Zijlichten in de vorm van sleuven. Raampjes kunnen niet open. Daarachter draaibare deurtjes. De huidige bewoonster meldde dat ze die deurtjes graag open laat. De gang is dan minder donker.



Bloemgracht 62



In de vernieuwde gevel een uitgebouwd kozijn. Raam kan niet open.

Bloemgracht 97



Bij de restauratie in 1973 is onder meer de oorspronkelijk houten onderpui gerestaureerd. Daarbij zijn de sleuven in het deurkozijn aangebracht. Die waren er eerder niet. Zie de foto rechts uit 1963. De vensters kunnen niet open en hebben in het, ook aan de zijkant van veel glas voorziene, voorhuis vooral een decoratieve functie.



Geldersekade 6



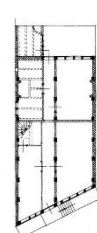
Naast het deurkozijn is in de gevelmuur een boogvormig venster aangebracht. Het raam kon ooit open. Aan de binnenkant is een antitochtraampje geschroefd. Aan de buitenkant is een ijzeren gesnoeide tak als hekje. Op de foto uit 1909 rechts is het zijlicht reeds te zien.



Geldersekade 97



Het dubbelzaalhuis van kort na 1600 werd in 1971 geheel opnieuw opgetrokken met een kopie van het oorspronkelijke houtskelet. Bij de restauratie zijn de sleuven in het deurkozijn aangebracht met draaibare raampjes. De foto rechts zonder zijlichten is van 1910. In het



voorhuis achter en links van de voordeur is door het grote venster en het bovenlicht geen gebrek aan daglicht. In de oorspronkelijke restauratietekening is te zien dat achter de voordeur een gang is getekend. Daarnaast een smalle schrijfkamer of comptoir. Horizontaal invallend daglicht achter de

voordeur, via de zijlichten zou voor een meer evenwichtige verlichting achter de voordeur hebben gezorgd. Nu de gang niet is gerealiseerd gaat het vooral om ventilatie en decoratie.

Herengracht 40



Na verwijdering van de dubbele stoep zijn in de natuurstenen onderpui zijlichten aangebracht, die hier de vorm hebben van een uitgebouwd natuurstenen kozijn. Het vaste glas is aan de binnenkant afgeschermd. Aan de buitenkant stevige takken met acanthusbladeren als hekwerk.



Herengracht 113



Achter de frontale stoep is in de portiek het deurkozijn uitgebouwd met vast glas.



Herengracht 115



In de gevel van dit in 1890 door Berlage ontworpen huis, bestaande uit twee achter elkaar gelegen dwarshuizen, zijn afzonderlijke boogvormige vensters aangebracht naast de deuromlijsting. De vensters kunnen open. Aan de buitenkant is een eenvoudig smeedijzeren hekje voor elk venster.



Herengracht 141



Gebouw De Koophandel werd in 1909 gebouwd. De architect A.J. Joling zal met de zijlichten vooral decoratieve bedoelingen hebben gehad. Het linker venster kan worden opengeschoven. Het rechter venster is later gevuld met een paneel voor bel en intercom.



Herengracht 175



Het halletje achter de souterrainingang ontvangt daglicht via de zijlichten en het bovenlicht. Het deurkozijn is daarvoor uitgebouwd. De vensters kunnen niet open.



Herengracht 250



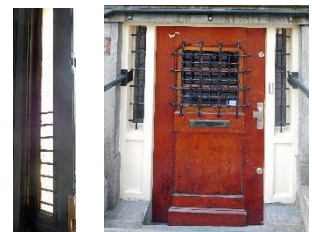
In de huidige situatie links zijn er geen zijlichten. Op de foto rechts uit 1979 zijn ze er nog wel. Er zijn sleuven in de natuurstenen deuroplijsting. Stoep en voorgevel in ca 1740 in de stijl van Lodewijk XV aangepast. Nu zitten er brievenbussen.



Herengracht 280



K. de Bazel vernieuwde hier in 1904 de gevel en het interieur. Zowel naast de voordeur, het bovenlicht en de ingang van het souterrain werden zijlichten aangebracht. Naast de deuren konden ze draaibaar open. Op de beletage een hekje met metalen strippen aan de binnenkant. Het glas naast en in de souterraindeur wordt beschermd door eenvoudige hekjes.



Herengracht 417



In een brede deuropening is links naast de voordeur een smal zijlicht met een uitgebouwd kozijn. Het bovenlicht beslaat de volle breedte. Een metalen hekje beschermt het glas aan de buitenkant.



Herengracht 418



Onder de stoep twee maal twee zijlichten in uitgebouwd kozijn. Aan de binnenkant een buisvormig hekje.



Herengracht 448



Na verwijdering van de stoep is niet alleen de onderpui maar de gehele gevel met zandsteen bekleed. In de deuropening is aan beide zijden naast- en boven de deur het metalen kozijn uitgebouwd. Er is dus sprake van een bovenlicht en zijlichten. Deze vensters kunnen niet open.



Herengracht 456



De dubbele stoep is verwijderd (ca 1825) waarna er een hardstenen onderpui is aangebracht. Naast de voordeur zijn twee maal vijf kleine roederaampjes in de zijlichten. Het houten deurkozijn is daarvoor uitgebouwd.



Herengracht 473



Nadat de stoep verdween werd in de hardstenen onderpui aan gebracht waarin twee rechthoekige zijlichten. Het glas is vast gemonteerd en aan de binnenzijde afgeschermd.



Herengracht 487



Na verwijdering van de stoep werd in de hardstenen onderpui een brede deuropening gelaten. Deze biedt ruimte voor de uitbouw van het deurkozijn aan beide kanten. Het glas is vast gemonteerd.



Herengracht 504



Na de verwijdering van de stoep kreeg het buurpand van de ambtswoning van de burgemeester een hardstenen onderpui. De deuromlijsting met een uitgebouwd kozijn is nu



zonder glas. De opvulling van het kozijn laat vermoeden dat er vroeger zijvensters zijn geweest. Onderin het rechter kozijn is nu een ronde opening gemaakt voor ventilatie. De afvoer van een gevelkachel? Op de foto's links uit 1926 is het uitgebouwd kozijn te zien in een meer decoratieve vorm dan nu. Of er achter de hekwerkjes glas zat is niet te zien, maar dat lijkt waarschijnlijk.

Herengracht 508



Onder de stoep is het deurkozijn van de toegang tot het souterrain uitgebouwd. Het glas is vast gemonteerd.



Herengracht 527



in dit vijf traveeën brede pand is rechts onder de stoep de ingang van het souterrain. De zijlichten zitten in een uitgebouwd deurkozijn.



Herengracht 532



Links naast de voordeur is in een smal kozijn een zijlicht aangebracht. Het raam kan worden opengeschoven.



Herengracht 535-537



Het bankgebouw van Insinger Gillissen heeft zijlichten naast de toegangsdeuren in uitgebouwde kozijnen. De vensters kunnen open en hebben aan de binnenzijde luiken. Op de foto is het rechter luik gesloten.



Herengracht 573



Dit brede huis werd in 1664 gebouwd voor burgemeester Cornelis de Graeff. Sinds 2007 tot 2020 was er het Tassenmuseum Hendrikje gevestigd. Na verwijdering van de dubbele stoep in het midden van de 19^e eeuw kreeg het pand een ingang uiterst links in de natuurstenen onderpui. Daar kwam het huisnummer. Bij de restauratie ten behoeve van het tassenmuseum werd dat via een nieuwe voordeur aan de



rechterkant ontsloten. De nieuwe deur rechts is vrijwel gelijkvormig aan de linker. Toch is er een opmerkelijk verschil.



De linker deur heeft een breed houten kozijn voorzien van 6 cm diepe sleuven die zijn dicht gemaakt met een houten schot op 4/5 van de voorkant. De foto links uit 1946 laat sleuven zien met een hekwerkje. Daar zat waarschijnlijk glas achter. De rechter deur heeft wel deurtjes die draaibaar open kunnen. Omdat glas ontbreekt rekenen we



deze niet tot de zijlichten.

Herengracht 575-577



In 1997 maakte Bureau Monumentenzorg een tekening van de gevels. Nadat de stoepen in ca 1860 verwijderd waren zijn gelijkvormige hardstenen onderpuien aangebracht. Aan beide zijden van de voordeuren



werden afzonderlijke zijlichten aangebracht. Deze verschillen enigszins. In 575 hebben ze een geheel ronde bovenkant. Bij 577 hebben de bovenkanten horizontale accenten. Ook de hekjes verschillen. Links een smeedijzeren hek met doorkruiste cirkels. Recht een gesnoeide tak. In alle vensters is het glas vast gemonteerd en aan de binnenzijde afgeschermd.

Herengracht 576



Na verwijdering van de dubbele stoep kreeg dit pand een hardstenen onderpui. Daarin zijn smalle zijlichten aangebracht. Het glas is vast gemonteerd. Hekjes en luiken ontbreken.



Herengracht 578



Het pand hoort sinds 1968 bij nummer 580, waar de ING in zit. Via dat pand wordt 578 nu ontsloten. Na verwijdering van de stoep werd een brede deuropening in de hardstenen onderpui gemaakt, die ruimte bood aan



zijlichten in de vorm van een naar twee kanten uitgebouwd kozijn. Toen de bank zich er vestigde is er in het souterrain een kluis gemaakt. Die verdroeg geen inkijk. De zijlichten werden afgedekt.

Herengracht 580



Onder de stoep zijn twee maal vier zijlichten in de vorm van een uitgebouwd kozijn. De roederaampjes kunnen niet open.



Herengracht 594



Na de verwijdering van de stoep werd een hardstenen onderpui aangebracht. Daarin sleufvormige zijlichten. Het glas lijkt vast gemonteerd. Aan de buitenkant zijn hekjes in de vorm van takken.



J.D. Meijerplein 25



Hier is een voorbeeld hoe je de stoep kunt handhaven en toch een brede voorkamer op de beletage kunt maken. Voor zo'n uitbouw moet natuurlijk wel ruimte zijn. In de uitbouw is achter de stoep voldoende plaats voor een uitgebouwd kozijn. De zijlichten hebben alleen naast het bovenlicht nog glas. Dat de ruimtes naast de voordeur dat vroeger ook hadden lijkt waarschijnlijk.



Keizersgracht 95



Een enkel venster rechts naast de voordeur als uitgebouwd kozijn. Men valt hier met de deur in huis. Het raam kan open en zorgt voor daglicht en ventilatie achter de voordeur.



Keizersgracht 174-176



Het gebouw Astoria van de architecten Baanders en Van Arkel heeft afzonderlijke zijlichten. Het linker venster is zichtbaar het rechter is afgeschermd. De metalen hekjes zijn natuurlijk ook in Jugendstil.



Keizersgracht 187



Het pand Keizersgracht 187 werd in 1862 gesloopt om plaats te maken voor een kantoorgebouw. Dat werd in 1896 gesloopt voor de aanleg van de Raadhuisstraat. Op het schilderij van Hendrick Pothoven van 1777 zijn de huiseigenaar Jan de Groot met



zijn moeder en dochtertje afgebeeld. Naast de voordeur is een sleuf met een hekwerkje te zien. Op de tekening van Rieke van ca 1860 rechts is nummer 187 (met de halsgevel) weergegeven. Daar heeft 187 nog met de oude nummering 301. De sleuven naast de voordeur zijn goed herkenbaar.

Keizersgracht 216



Onder de stoep zijn naast de ingang van het souterrain zijlichten aangebracht door het kozijn naar beide zijden uit te bouwen. Het glas is vast gemonteerd.



Keizersgracht 253



De stoep verdween en rechts naast de voordeur kwam in een uitgebouwd kozijn een ruim bemeten zijlicht dat kan worden opengeschoven. Een Jugendstil hek decoreert en beschermt.



Keizersgracht 263



Hier zijn na het verwijderen van de stoep twee ingangen gemaakt. De middelste voordeur geeft toegang tot het souterrain en de beletage. Die heeft rechts twee zijlichten, die met roostertjes die de inkijk belemmeren en toch nog enig daglicht toevoegen aan de smalle vensters boven de deur. Het glas kan niet open. Links is een reliëf in het uitgebouwde kozijn. De deur links leidt naar de bovenverdiepingen.



Keizersgracht 334



In nummer 332 is een poort gemaakt voor een gang naar het hofje Liefde is het Fondament. Die gang is aan de achterzijde open. Aan ventilatie is dus geen behoefte. De smalle zijlichten zijn dan ook vast gemonteerd in het uitgebouwde kozijn.

Keizersgracht 370



De stoep verdween en de onderpui werd met natuursteen bekleed. Het deurkozijn werd uitgebouwd met daarin twee zijlichten. Het glas is vast gemonteerd.



Keizersgracht 452



In de huidige staat dateert dit pand uit 1831. Cornelis Oudshoorn ontwierp het in neoclassicistische stijl. De zijlichten bestaan uit een klein bovenraam en een groter raam daaronder. Ze vormen de voornaamste bron van daglicht in de hal achter de voordeur. Ze kunnen niet open.



Keizersgracht 560



Nadat de stoep verwijderd was kwam er een hardstenen onderpui. De opening voor de ingang biedt ruimte voor een uitgebouwd kozijn met zijlichten. Het glas in het rechterraam is vast gemonteerd. Links is het glas vervangen door een paneel met brievenbus. Onderin zijn aan beide kanten nog kleine vensters aangebracht.



Keizersgracht 569



De gevel dateert van 1921. In het gevelpoortje is een zwart metalen voordeur met een uitgebouwd kozijn en een boogvormig bovenlicht. Voor de zijlichten en het bovenlicht een smeedwerk met ellipsvormige versiering.



Keizersgracht 570



De stoep werd verwijderd en de onderpui werd met hardsteen bekleed. Naast de voordeur in een uitgebouwd kozijn twee zijlichten met vast glas.



Keizersgracht 616



Verdwenen stoep met hardstenen onderpui. Daarin zijlichten met vast glas.



Keizersgracht 624

De stoep werd verwijderd en in de hardstenen onderpui werd een brede deuropening gelaten, die ruimte biedt voor zijlichten. Niet direct duidelijk is of het hier gaat om een uitgebouwd kozijn of sleuven in een breed kozijn. De onderkant van de kozijnen zijn van natuursteen. Dat wijst op een uitgebouwd kozijn. De vorm van de twee maal twee vensters lijkt bedrieglijk op sleuven in een breed kozijn. Het glas is vast gemonteerd. De hekjes bestaan uit een verticale staaf met ronde krullen.



Keizersgracht 728

Na verwijdering van de stoep werd in de hardstenen onderpui ruimte gelaten voor een brede deuropening. Daarin werden zijlichten, met roeden verdeeld in twee maal vier raampjes, aangebracht in een uitgebouwd kozijn. Het glas is vast gemonteerd.



Keizersgracht 737

Verdwenen stoep. Hier een enkel zijlicht rechts naast de voordeur. Aan de buitenzijde een fraai hekwerk in de vorm van een tak met bladeren. De deuropening in de hardstenen onderpui biedt ook nog ruimte voor een smal bovenlicht. Het glas is vast gemonteerd.



Kerkstraat 5

Dwarshuis met pothuis, dat is voor een pand niet op een hoek bijzonder. Zijlicht als naar één kant uitgebouwd kozijn. Raam lijkt draaibaar open te kunnen.



Kerkstraat 91



Zijlichten in een naar twee kanten uitgebouwd kozijn. Geribd matglas vast gemonteerd.



Kerkstraat 264



In de houten deuromlijsting zijn sleuven gemaakt. Aan de binnenzijde zijn raampjes die opendraaien. Daarachter deurtjes die het daglicht buiten kunnen sluiten. Aan de buitenzijde een metalen gesnoeide tak als hekje. De reliëfs in de deuromlijsting, onder en boven de sleuven hebben dezelfde vorm als de sleuven.



Kloveniersburgwal 79



Nadat de stoep verdween werd er een zijvenster gemaakt in de hardstenen onderpui naast de voordeur. In de huidige situatie is de toegang van de appartementen erboven via het buurpand nummer 77. Achter de deur is nu een trafokast van het elektriciteitsbedrijf. Daar is behoefte aan ventilatie. De vraag kan gesteld of we nu nog van een zijlicht kunnen spreken. Nee dus.



Kloveniersburgwal 103



Naast de concave voordeur zijn sleuven in de deuromlijsting. Het glas erachter is vast gemonteerd. Bij de verbouwing tot appartementen werden de sleuven aan de onderzijde ingekort, zodat er brievenbussen konden worden geplaatst.



Kuipersteeg 12



Dit pand werd omstreeks 1620 gebouwd als suikerbakkerij Ladder Jacobs. In de 18^e eeuw werd het omgebouwd tot pakhuis. In 1953 werden er appartementen gemaakt. Toen ontstond de voordeur in zijn huidige vorm. Met een eenvoudig uitgebouwd kozijn met over de volle hoogte van de voordeur zijlichten met vast glas.

Lauriergracht 56



Naast de voordeur in een uitgebouwd kozijn een zijlicht met twee maal drie kleine raampjes. Het glas is vast gemonteerd.

Leidsegracht 20



Na verwijdering van de stoep werden in de brede deuroplijsting lange sleuven aangebracht. Het met roeden in vieren gedeelde raam kon open. Daarachter deurtjes die nu permanent dicht zitten. Aan de buitenzijde een hek in de vorm van een gesnoeide tak.



Leidsegracht 31



Dit pand is geen rijks- of gemeentelijk monument. Ook zijn de kozijnen naast de voordeur niet (meer?) van glas. Het is voor de volledigheid in de inventarisatie meegenomen. Eenvoudig uitgebouwd kozijn met vast glas in de kleine glazen vensters naast het bovenlicht.

Leidsegracht 51



De sleuven in het deurkozijn hebben aan de achterzijde draaibare raampjes. Daarachter een draaibaar deurtje. De bewoonster meldde deze zowel voor daglicht als ventilatie te gebruiken. Aan de buitenzijde hekjes in de vorm van doorboorde bloemen.



Lijnbaansgracht 334



Met de burens op 333 en 335 vormt 334 een rijtje van drie dwarshuizen met doorlopende nokbalk en gezamenlijke scheidingsmuren. 334 is het middelste pand. Daarin is rechts naast de voordeur met een uitgebouwd kozijn een langwerpige zijlicht aangebracht. Het raam is vastgezet.



Lijnbaansgracht 335



Ook 335 heeft een zelfde zijlicht. Hier is het smalle venster niet tussen voordeur en kamervenster, maar aan de andere kant van de voordeur.



Muiderstraat 10



Rechts naast de voordeur een zijlicht in een uitgebouwd kozijn. Het raam kan draaibaar open. Het bovenlicht is even breed als de voordeur en het zijlicht.



Nieuwe Herengracht 18



De Corvershof heeft een imposante entree. Binnen de deuroplijsting is het kozijn uitgebouwd. Daarbinnen is ruimte voor zijlichten met een verticale roedeverdeling met vier kleine raampjes. De vensters kunnen draaibaar open. Aan de buitenzijde is een kunstig hekwerk.



Nieuwe Herengracht 49



Naast het deurkozijn is in hardsteen het uitgebouwd. Waarmee twee zijvensters zijn gemaakt. Aan de achterzijde is mat glas.



Nieuwe Herengracht 95



De huidige voorgevel ontstond na 1950. Toen werd het kleine pandje rechts (foto 1941) bij nummer 95 getrokken achter een geheel nieuwe gevel. Toen werden de zijlichten aangebracht. Het glas aan de achterzijde is dicht gezet. Aan de buitenzijde zijn hekjes in de vorm van een arcanthustak.



Noordermarkt 48



De kosterij van de Noorderkerk heeft naast de voordeur in afzonderlijke kozijnen rechthoekige zijlichten. De raampjes kunnen naar binnen draaibaar open. Daarachter, ook scharnierend houten deurtjes. Aan de buitenkant eenvoudige stangen als hek.



Oudezijds Achterburgwal 68



Zijlichten in de vorm van sleuven. De raampjes kunnen niet open. Aan de buitenzijde smeedijzeren hekjes.



Oudezijds Achterburgwal 147



Nadat de stoep verwijderd was kamen er zijlichten naast de voordeur. Gaat hier om sleuven of een uitgebouwd kozijn? Wanneer het laatste het geval is zijn de sleuven net echt. Door de vorm van de onderste panelen houden we het op uitgebouwd kozijn. Aan de buitenzijde roosters in ruitvorm.



Oudezijds Voorburgwal 61



Links naast de voordeur en buiten de deuroplijsting een enkel zijlicht met een roede verdeling in drie raampjes. Aan de achterzijde een deurtje dat rechts scharniert. Aan de buitenzijde een hekje als gesnoeide tak. Venster kan open.



Oudezijds Voorburgwal 81



Zijlichten in de vorm van sleuven in het houten deurkozijn. Glas achterin is vast gemonteerd. Aan buitenzijde hekjes in de vorm van gesnoeide tak.



Prinsengracht 253



Rechts naast de voordeur een groot smal zijlicht. Het onderste deel is achter het bovenste aangebracht. Het zou opengeschoven kunnen worden, maar is nu vast geschilderd.



Prinsengracht 694



Het pand is geen Rijks- of Gemeentelijk monument en doet dus niet mee bij de formele inventarisatie. Achter de frontale stoep is het kozijn uitgebouwd met lange zijlichten, die tot naast het bovenlicht doorlopen. Het glas is vast gemonteerd.



Prinsengracht 971



Na verwijdering van de stoep werd in het deurkozijn zowel aan de zij- als aan de bovenkant smalle sleuven aangebracht voor zijlichten en een bovenlicht. Het glas is vast gemonteerd.



Prinsengracht 1123



Een brede opening in de gevel maakt het mogelijk om relatief brede zijlichten aan te brengen door het kozijn uit te bouwen. Het bovenlicht vult die hele breedte. Het glas wordt aan de binnenzijde beschermd met een getordeerde staaf. Deze ramen kunnen niet open.



Rapenburg 13



Rechts naast de voordeur is een zijlicht dat ongeveer even groot is als de voordeur. De vraag mag gesteld of we hier met een zijlicht van doen hebben? Het venster rechts naast de deur is smaller is dan de andere vensters, en zit in een uitgebouwd kozijn vast aan het kozijn van de voordeur. We rekenen het daarom tot de zijlichten, die daglicht brengen achter de voordeur.



Reguliersgracht 6



In het brede deurkozijn zijn sleuven aangebracht. De raampjes kunnen niet (meer?) open. Aan de binnenzijde deurtjes die waarschijnlijk wel open konden.



Reguliersgracht 35



Achter de frontale stoep werd in de brede deuropening ruimte gemaakt voor de uitbouw van het kozijn. Daarin twee grote zijlichten en twee kleine vensters naast het bovenlicht. Al het glas is vast gemonteerd.



Reguliersgracht 82



Na verwijdering van de stoep werd in het deurkozijn zijlichten en een smal bovenlicht gemaakt. Niet duidelijk is welke constructie werd gekozen. Het bovenlicht lijkt gemaakt door het kozijn uit te bouwen. Wellicht is dat ook gebeurd bij de zijlichten. Dat zouden ook sleuven kunnen zijn. De verdeling van de zijvensters is opmerkelijk: boven- en onderin het kozijn.



Reguliersgracht 86



Nadat de stoep verwijderd was, moet men ca 1,5 meter afdalen om het huis binnen te komen. Het verbrede kozijn omvat twee maal twee zijlichten met vast glas. Dat is van binnen afgeplakt met wit papier. Alleen linksonder is het zicht vrij.

Reguliersgracht 93



Achter de frontale stoep is het kozijn aan de zijkanten en bovenkant uitgebouwd. Aan de zijkanten is het kozijn dichtgemaakt. Waarschijnlijk waren de panelen eerder van glas. Het bovenlicht bleef van glas.



Reguliersgracht 130



Dir pand werd in 1872 gebouwd. In het portiek is het deurkozijn naar onder en boven uitgebouwd. Daarmee zijn twee zijlichten en een boogvormig bovenlicht geconstrueerd.



Rokin 75 - 79



Dit in 1905 door Gerrit van Arkel ontworpen kantoorgebouw heeft twee ingangen. Naast beide ingangen zijn zijlichten aangebracht. Alle vensters kunnen open.

Singel 19



Achter de dubbele stoep zijn onder een dubbel uitgevoerd bovenlicht grote zijlichten in een uitgebouwd kozijn. Het glas is vast gemonteerd.



Singel 22



Met behoud van de stoep is de voordeur vervangen door een derde venster op de beletage. Daarnaast zijn diepe reliëfs zichtbaar die doen vermoeden dat daar sleufvormige zijlichten hebben gezeten. De foto links uit 1940 bevestigt dat.



Singel 26



Zijlichten in de vorm van sleuven. Het glas aan de binnenzijde is vast gemonteerd. De hekjes zijn in Lodewijk XV-stijl en draaibaar gemonteerd. De binnenkant van de sleuf kan zo gereinigd worden. Op de foto rechts uit 1940 zijn er wel reliëfs, die later zijn opengemaakt.



Singel 58



De relatief diepe reliëfs in de uromlijsting, laten vermoeden dat er sleuven waren op die plaats. Die waren er ook. Zie foto rechts uit 1941. Na de ombouw tot appartementen was behoefte aan een tableau voor bellen en intercom. Dat zit nu onderin de rechter voormalige sleuf.



Vinkenstraat 27



Een brede uitsparing in de voorgevel maakt ruimte voor een dubbel zijlicht. Het deurkozijn is daarvoor naar tee kanten uitgebouwd. De vensters kunnen niet open.



Vinkenstraat 39



Dit pand van C. Wiegand werd in 1903 in gebruik genomen. De in 1869 opgerichte *Vereeniging tot Verbetering der Kleine Kinderbewaarplaatsen* stond onder leiding van Femina Muller. De zijlichten vormen een onderdeel van een constructie waarin 34 afzonderlijke veelvormige



vensters.

Widesteeg 1



Het pand is van Hendrik de Keijzer en werd in 1930 door A.A. Kok van een nieuwe gevel voorzien. Daarin werden naast de voordeur en naast de souterraindeur smalle sleuven aangebracht met vast glas daarachter. Die waren er eerder (foto rechts van 1929) niet). De vorm van de zijlichten is afwijkend. De kleine kraalvormige uitstulping bovenin sluit aan bij de vorm van de reliëfs daarboven en onder.



De architect zal vooral decoratieve bedoelingen gehad hebben. Er werd niets vastgelegd over de bedoelingen van deze versiering.

Wat buiten de boot valt

Herengracht 438



De stoep is verdwenen. In de hardstenen onderpui zijn 11 cm diepe sleuven aangebracht. Deze zijn aan de achterzijde dicht. Het zijn dus geen zijlichten. De diepte van de sleuven doet vermoeden dat ze aan de achterzijde later zijn dichtgemaakt.



Noordermarkt 45



Naast de deur van een nu verhuurde aanbouw van de Noorderkerk is naast de toegangsdeur het kozijn uitgebouwd. Daarin een boogvenster achter een buitenluik. Het venster is weliswaar iets hoger dan breed, maar men kan dit geen smal venster noemen. Het valt daarom net buiten onze definitie van zijlichten.

